

Sosiaalialan AMK-verkosto 7.4.2010 Tampere

Kansainvälistymisen haasteet – korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian toteuttaminen tutkinto-ohjelmissa

Johanna Moisio

luonnos esitykseksi 30.3.2011 (check under delivery)

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Kansainvälistymisen viitekehys

- Hallitusohjelma, Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma
- OECD:n temaattinen korkeakoulututkinta 2006
- Euroopan korkeakoulujärjestelmien modernisaatioagenda 2005-
- Tavoitteena koko koulutus-, tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän kansainvälistäminen
- Osa laajempaa korkeakoulujärjestelmän uudistamista:
 - Korkeakoululaitoksen rakenteellinen kehittäminen
 - Yliopistojen hallinnollisen ja taloudellisen aseman uudistaminen
 - Korkeakoulujen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän uudistaminen
- Tilauskoulutus, lukukausimaksukokeilu
- SHOK:it, huippuyksikköpolitiikka, tutkimusinfrastruktuurit, tutkijanura,
- Innovaatiostrategia

Valtioneuvoston innovaatiopoliittinen selonteko eduskunnalle – strategiset valinnat:

- Innovaatiotoiminta rajattomassa maailmassa
- Suomen liittyminen ja asemoituminen globaaleihin osaamis- ja arvoverkostoihin edellyttää aktiivista osallisuutta ja vaikuttamista näihin verkostoihin, osaajien kansainvälistä liikkuvuutta sekä innovaatioympäristömme vetovoimaisuuden määrätietoista kehittämistä.

Valtioneuvoston kehittämislinjaukset:

- 1) Osaamisperustan vahvistaminen
- 2) Laaja-alainen innovaatiotoiminta
- 3) Innovaatioympäristön kansainvälistyminen ja toiminta rajattomassa maailmassa
- 4) Vahvat ja verkottuneet innovaatiokeskittymät
- 5) Kansainvälisesti kilpailukykyinen koulutus- ja korkeakoulujärjestelmä
- 6) Suomalaisen kasvuyritysympäristön määrätietoinen kehittäminen
- 7) Kysyntä- ja käyttäjälähtöisyyden vahvistaminen
- 8) Valtion konserniohjaus ja systeeminen toimintatapa
- 9) Innovaatiotoiminnan voimavarat
- 10) Innovaatiojärjestelmän kansainvälinen arviointi

Innovaatioympäristön kansainvälistyminen

- Innovaatiotoimijoiden **vahvempia kannusteita** kansainväliseen verkottumiseen ja riskinottoon Suomessa ja Suomen rajojen ulkopuolella
- Vahvistetaan yhteistyötä ja kumppanuuksia **Suomen kannalta kiinnostavimmilla nousevan talouden** ja innovaatiotoiminnan alueilla maailmanlaajuisesti.
- Vahvistetaan **tutkijoiden ja opetushenkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden kannusteita** ja tulostavoitteita
- Luodaan aktiivinen maahanmuuttopolitiikka **osaamis- ja työperusteisen maahanmuuton** vauhdittamiseksi.
- Suomalaista innovaatioympäristöä ja työelämää kehitetään siten, että maastamme muodostuu tunnettu ja vetovoimainen tutkimuksen, tuotekehityksen ja innovaatioperustaisen liiketoiminnan sijaintipaikka sekä **monikulttuurinen ja moniarvoinen asuinympäristö**.
- Tuodaan **kansainvälisyys**, vuorovaikutustaidot, yrittäjäys, luovuus ja innovatiivisuus **opetuksen ytimeen**. Synnytetään Suomeen kansainvälisesti huipputasoinen oppimisen kehitysympäristö

Suomen innovaatiojärjestelmän kansainvälinen arviointi

Väliraportti, huhtikuu 2009

- Globalisaatio ja innovaatiot edistyvät käsikkäin – globalisaation sosiaalinen ja inhimillinen ulottuvuus tärkeitä (verkottuminen, yksilöt, kulttuurikontaktit)
 - Kansainvälistyminen hidasta - yritykset, ulkomaiset investoinnit Suomeen - erityisesti tutkimuksen ja korkeakoulujen ongelma
 - Avoimen innovaation mahdollisuudet käyttämättä - enemmän huomiota muualla tuotetun tiedon hyödyntämiseen
 - Teollisuuden kärkialat teknologiassa ja tuottavuudessa kansainvälisessä eturintamassa – uusia avauksia, rohkeampaa riskinottoa
 - Suomalaiset yritykset eivät ole erikoistuneet koulutusintensiivisille aloille – inhimilliset voimavarat ovat vajaakäytössä
- Korkeakoulujen ja koko yhteiskunnan kansainvälistäminen

KANSAINVÄLISTYMISEN GLOBAALI AGENDA?

- Tietoyhteiskuntakehitys + väestön ikääntyminen => kilpailu osaajista => vetovoimatekijöiden vahvistaminen => maailmanluokan tutkimus- ja koulutusympäristöt, infrastruktuurit, huippuyliopistot, järjestelmällinen tutkijankoulutus => verotus, palkkaus, uranäkymät => **koko korkeakouluyhteisön toimintaedellytykset paranevat**
- Tutkimuksen tekeminen on monilla aloilla entistä kalliimpaa=> työnjako ja yhteistyö, strategiset liittoumat, profilointi ja päällekkäisyyksien poistaminen myös kotimaassa => rakenteellinen kehittäminen, **vahvemmat ja laadukkaammat yksiköt**
- Korkeakoulutuksen kysyntä kasvaa Aasian väkirikkaissa maissa ja muissa nousevissa talouksissa => kapasiteetin rakentaminen avaa **mahdollisuudet koulutusvientiin ja rahoituspohjan laajentamiseen**

KANSAINVÄLISTYMISEN GLOBAALI AGENDA?

- Opiskelijoiden, tutkijoiden ja opettajien liikkuvuus kasvaa => liikkuvuuden tukipalveluja, rahoitusta ja sosiaaliturvaa kehitetään => vieraskielisen opetuksen laatuun kiinnitetään huomiota=> **opiskelijat (ja tutkijat) huomion keskipisteeksi**, ”asiakas”
- Nopeasti muuttuva toimintaympäristö sekä tiedon ja osaamisen tuotannon uudet muodot => eScience, avoin innovaatio, tutkimusrahoituksen, ohjelmien ja työtehtävien avoin kilpailuttaminen => **korkeakouluyhteisö avautuu**, sektoreiden välinen liikkuvuus kasvaa
- Työperäinen maahanmuutto => aidosti monikulttuurinen korkeakoululaitos => huomio kiinnitetään maassa jo oleviin ulkomaalaistaustaisiin, työllistyminen => **maahanmuuttajien asiantuntemus ja kulttuurinen osaaminen käyttöön**
- Kansainvälinen vertaispaine ja kilpailu => **korkeakoulujen päätösvaltaa lisätään ja hallintoa kehitetään**
- Rajaton maailma => **globaalin vastuun kysymykset**, korkeakoulut lisäävät yleistä tietoisuutta maailmanlaajuisista ongelmista ja osallistuvat niiden ratkaisuun

KORKEAKOULUJEN KANSAINVÄLISTYMISSTRATEGIA 2009-2015

STRATEGIA

Määritely tahtotila ja tavoitteet vuodelle 2015 sekä keskeiset keinot ja politiikkatoimet tavoitteisiin pääsemiseksi

- Opetusministeriö valmisteli yhteistyössä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa
- Asiantuntijatyöpajat
- Avoin konsultaatio – 1200 vastaajaa
- Lausuntokierros – 80 vastaajaa

Valitut painopisteet strategiassa

- aidosti kansainvälinen korkeakouluyhteisö
- laadun ja vetovoiman lisääminen
- osaamisen vienti
- monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen
- globaali vastuu
- **Koskevat kaikkia korkeakouluja. Korkeakoulut toteuttavat omaa kokonaisstrategiaansa ja profiiliaan tukevalla tavalla.**

"Korkeakoulujen kansainvälistymisen tulisi koskea kaikkia opiskelijoita ja henkilökunnan jäseniä. Usein strategiat koetaan vain johtotason ja päällikkötason asioiksi, jotka eivät koske riviopettajaa."

Ammattikorkeakoulun hallinnon edustaja

Aidosti kansainvälinen korkeakouluyhteisö

- "Suomalainen korkeakoulutus antaa valmiudet työskennellä kansainvälisessä toimintaympäristössä" → opiskelijoiden, tutkijoiden, opettajien ja muun henkilökunnan kansainväliset valmiudet
- "Opiskelijoiden kv-valmiuksia vahvistetaan hyvin toteutetuilla liikkuvuusjaksoilla ulkomailla ja laadukkaalla kansainvälisiä elementtejä sisältävällä opetustarjonnalla kotimaassa"
- "Eri aloilla ja alueilla kansainvälistymisen tavat ja keinot vaihtelevat"
- "Vieraskielinen opetus Suomessa tukee ulkomaisen työvoiman saatavuutta, mahdollistaa vastavuoroisen opiskelijaliikkuvuuden ja tarjoaa suomalaisille opiskelijoille mahdollisuuden vieraskieliseen opiskeluun kotimaassa monikulttuurisessa ympäristössä"
- "Kv-tutkinto-ohjelmissa lisätään työelämäyhteistyötä" jne

- Ulkomaisten opiskelijoiden ja henkilöstön määrä kasvaa korkeakouluissa
- Liikkuvuuden tavoiteluvut
- Opintojen kansainvälistymisosio
- Opinto-ohjauspalvelut
- Yhdenmukaiset osaamisen tunnustamiskäytännöt

- Korkeatasoinen, vahvuusaloille keskittyvä kansainvälinen opetus

- EU:n toimintaohjelmien hyödyntäminen

Laadun ja vetovoiman lisääminen

- Korkeatasoiset koulutus- ja tutkimusympäristöt
 - tutkimusinfrastruktuurit
 - FidiPro
 - Fulbright-ohjelma
 - Tutkijoiden eurooppalainen peruskirja
- Toimivat palvelut
 - korkeakoulujen ja muiden toimijoiden rooli
- Suunnitelmallinen rekrytointi

Osaamisen vienti

- "Suomalaiset korkeakoulut ovat kiinnostavia ja luotettavia yhteistyökumppaneita, jotka tekevät korkeatasoista ja eri osapuolia hyödyttävää kansainvälistä tutkimus-, koulutus- ja kulttuuriyhteistyötä. Korkeakoulutus ja osaaminen on kansallisesti merkittävä vientituote."
- Hallituksen politiikkariihen kannanotto 24.2.2009: "Käynnistetään hanke koulutuksen ja suomalaisen osaamisen viennin edistämiseksi ja yritysklusterin synnyttämiseksi alalle. Tavoitteena on hyödyntää kaupallisesti jo olemassa oleva kansainvälinen kiinnostus ja potentiaali sekä suomalainen korkea osaaminen. Hankkeessa hyödynnetään nykyisiä yritystukia ja vientikanavia."
- Valtioneuvosto päätti Suomen koulutusvientistrategiasta 29.4.2010
→ mm. Finpron vetämä kansallinen koulutusvientiklusterihanke, jonka aiesopimuksen on allekirjoittanut jo 72 toimijaa

Osaamisen vienti

- Uusia välineitä: tutkintoon johtava tilauskoulutus ja EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille maksulliset koulutusohjelmat
- Ei pelkästään tutkintoja (konsultaatio, muu koulutus, tutkimusyhteistyö jne.)
- Osa korkeakoulun strategiaa (mitä myydään, miksi, kenelle, miten, kuka?)=> tuotekehitys ja tuotteistaminen, maavalinnat
- Yhteistyön organisointi ja työnjako markkinoinnissa ja näkyvyyden lisäämisessä (maabrändi, UM, kulttuuri- ja tiedeinstituutit, FinPro, FinNode)
- Kärkihankkeita: Cross Border University
- Koulutuspalvelujen laadunvarmistus
 - Kv-ohjelmien arviointi
 - Rajat ylittävän korkeakoulutuksen laatusuosituksset

→ Unescon ja OECD:n suosituksiin perustuvat Korkeakoulujen arviointineuvoston, UNIFIn ja ARENE:n suositukset rajat ylittävän korkeakoulutuksen laadunvarmistukselle 2011

Monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen

- Maahanmuuttajien tasavertaiset koulutusmahdollisuudet
- Monikulttuurinen korkeakouluyhteisö, kotikansainvälistyminen
- Integroitumisen tukeminen
 - kotimaisten kielten opetus
 - työllistymisen ja harjoittelun tuki

Globaali vastuu

- Korkeakoulujen vastuu globaalien ongelmien ratkaisemisessa ja tietoisuuden lisäämisessä
- Korkeakoulujen oman toiminnan eettisyys
- Kehitysmaiden koulutuksen ja tutkimuksen kapasiteetin rakentaminen → kehitysyhteistyömäärärahat (IKI- instrumentti)

Strategian toimeenpano

- Käynnistyi heti: budjettivalmistelut, korkeakoulujen strategiat, korkeakoulujen sopimukset
- Vastuutahot mainittu erikseen kaikissa 33 konkreettisesti toimenpiteessä
- OPM seuraa toimenpiteiden edistymistä

Seuranta ja arviointi

- Toimeenpanon käynnistyminen arvioidaan osana v. 2011 aloittavan hallituksen ohjelman valmistelua
- Loppuarviointi 2016

Kansainvälisyys korkeakoululaitoksen yhteisissä tavoitteissa sopimuksissa

- Toiminta on **korkealaatuista, vaikuttavaa, eettistä** ja tukee **monikulttuurisen** yhteiskunnan kehitystä
- YO:t ja AMK:t ovat **innovaatiojärjestelmän perusta**. Korkeakoulut toimivat aktiivisena osana yhteiskuntaa
- Korkeakoulut kehittävät toimintaansa **kansainvälisinä ja vetovoimaisina** oppimis- ja tutkimusyhteisöinä
- Korkeakoulut **profiloituvat** kansainvälisessä toiminnassaan omilla vahvuusalueillaan ja kantavat **vastuuta globaalien** kysymysten ratkaisemisessa

Kansainvälistyminen AMK-neuvotteluissa keväällä 2009

- Kv-strategiaa ei vielä otettu huomioon
- Erityisiä ongelmia: t&k-rahoitus, harjoittelu, markkinointi ja tukipalvelut
- Painotus kansainvälistymisessä syntyy korkeakoulun profiilista ja painoaloista

KIITOS

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet